

In addition, we suppose the possibility to move forward on the basis of the theory of social exchange. Naturally, the permanently crisis socio-political and economic environment (both internal and external) becomes a social conflict catalyst that does not contribute to the effectiveness of management models. Thus, the involvement of conflicting sociological paradigms should be admitted.

A certain vision for strengthening the theoretical potential of public administration sociology should be as a certain state conception. The sociological state conception has been developing, and a specific approach to the study of the state has become its feature. This approach consists in the fact that the state is positioned as a social institution with all its attributes from the moment of origin (in the historical context as well as during its formation). And in the period of developed statehood and its subsequent dynamics it seems necessary to consider the state as a large-scale social organization.

Naturally, the sociological state conception should be formed taking into account our Ukrainian realities (both historical context and present events). Solving the problems previously discussed, the scientific school of sociology of public administration will get a new impulse for its development, and the scientific potential of Donetsk State University of Management will get a new confirmation of its importance in comparison with other universities in Ukraine.

УДК 378.1:339.924

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДОНЕЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УПРАВЛІННЯ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ТОКАРЕВА В.І.,
доктор наук з державного управління,
професор, проректор з науково-
педагогічної роботи,
СІКОРСЬКА І.М.,
кандидат наук з державного
управління, завідувач відділу з
міжнародних зв'язків,
Донецький державний університет
управління

В статті презентовано історія розвитку міжнародної діяльності університету, на тлі суттєвих соціальних змін, що відбулися в Україні. Показані основні етапи становлення та ключові механізми реалізації міжнародного співробітництва. Надані висновки та рекомендації щодо удосконалення даного напрямку стратегічного розвитку університету.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої освіти, ДонДУУ,

міжнародне співробітництво, міжнародна мобільність, спільні проекти. В статті представлені історія розвитку міжнародної діяльності університета на фоні суттєвих соціальних змін, які відбулися в Україні. Показані основні етапи становлення і ключові механізми реалізації міжнародного співробітництва. Представлені висновки і рекомендації по вдосконаленню даного напрямку стратегічного розвитку університета.

Ключевые слова: *інтернаціоналізація вищої освіти, ДонГУУ, міжнародне співробітництво, міжнародна мобільність, спільні проекти.*

The article presents the history of development of the international activity of the University, in light of the significant social changes that have taken place in Ukraine. The basic stages of formation and key mechanisms of realization of international cooperation are shown. The conclusions and recommendations are provided for improvement of this direction of strategic development of the university.

Keywords: *internationalization of higher education, DSUM, international cooperation, international mobility, joint projects*

Постановка проблеми. Міжнародне співробітництво у сфері вищої освіти покликане вирішувати ряд актуальних задач, таких як: дотримання відповідності змісту і рівня вищої освіти до потреб економіки, політики, соціокультурної сфери суспільства; стандартизація рівня підготовки фахівців у різних країнах і регіонах; зміцнення міжнародної солідарності і партнерства у сфері вищої освіти; спільне використання знань і навичок у різних країнах і континентах; сприяння розвитку вищих навчальних закладів, особливо в країнах, що розвиваються, у тому числі за допомогою фінансування з міжнародних фондів; підвищення конкуренції наукових шкіл і освітніх систем у сполученні з академічною солідарністю та взаємодопомогою [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна діяльність вищих навчальних закладів широко висвітлюється в педагогічній пресі, на міжнародних і міжрегіональних науково-освітніх конференціях. Для західних експертів в сфері вищої освіти розвиток міжнародного академічного співробітництва є стратегічною метою. Освітнім аспектам інтернаціоналізації та міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів присвячені дослідження таких українських дослідників: В. Андрущенко, Я. Болюбаш, В. Журавський, В. Огнев'юк, В. Кремень, а також закордонних науковців: Ф. Альтбах, А. Арменголь, Б. Брок-Утне, Б. Вачтер, Дж. Вос, Р. Гарвей, Г. Де Віт, Г. Драйден, М. Квайек, Х. Колан, Дж. Найт, Б. Нортвейт, С. Рейхерт, П. Скот, У. Тейчлер, К. Торрес та багатьох інших авторів.

Метою статті є інтеграція системи вищої освіти України у світову освітню систему за умови збереження і розвитку досягнень та традицій вищої школи як одного з принципів державної політики, зафіксованого у новому законі про вищу освіту. Міжнародна діяльність вищого навчального закладу - напрямок освітньої діяльності ВНЗ з організації системних відносин і взаємовигідного співробітництва з суб'єктами освітнього простору з інших держав.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічною метою діяльності Донецького державного університету управління є сприяння інтернаціоналізації навчального процесу і науково-дослідницької діяльності та інтеграції університету до єдиного європейського простору вищої освіти. Дієвим механізмом для досягнення даної мети є міжнародне співробітництво в рамках освітньої та науково-дослідницької діяльності.

Міжнародне співробітництво ДонДУУ здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту» 2014 р., [1] Наказів Міністерства освіти і науки України, Постанови Кабінету Міністрів України про академічну мобільність 2015 р., [3], а також Стратегії розвитку Донецького державного університету управління (2012-2020 рр.).

Згідно з вищевказаними нормативними документами міжнародна освітня та науково-дослідницька діяльність ДонДУУ здійснюється за такими основними напрямками:

- підвищення рівня інтернаціоналізації навчального процесу,
- сприяння кращій адаптації університету вимогам європейського простору вищої освіти,
- підвищення рівня підготовки висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на міжнародному ринку праці.

Відділ міжнародних зв'язків був створений у 1995 році з метою організації і розвитку міжнародної діяльності ДонДУУ. Відділ міжнародних зв'язків був і залишається централізованою структурою, зорієнтованою на розвиток, розширення і зміцнення міжнародних зв'язків і авторитету університету в світовому академічному співтоваристві.

Задачі відділу:

- активізація міжнародної діяльності університету та розширення партнерських зв'язків із закордонними освітніми установами;
- забезпечення цілісного та системного підходу до управління процесом інтернаціоналізації діяльності університету;
- сприяння впровадженню варіативних та інноваційних форм діяльності у процес надання якісних освітніх послуг у галузі міжнародної освіти;
- залучення позабюджетних коштів вітчизняних і закордонних фондів, а також освітніх організацій для поширення наукової та освітньої діяльності університету;
- сприяння вдосконаленню мовної підготовки та міжкультурної компетенції викладачів та студентів університету.
- встановлення зв'язків із закордонними навчальними закладами для взаємовигідного науково-технічного співробітництва, а також між окремими науковцями та фахівцями,
- робота з міжнародними грантовими фондами, що підтримують освітні та наукові проекти,
- координація міжнародної академічної мобільності студентів та викладачів в рамках міжнародних програм та проектів,
- забезпечення структурних підрозділів університету міжнародною інформацією,
- координація і контроль за ходом здійснення і розвитком міжнародних контрактів,

- сприяння роботі центру по роботі з іноземними студентами ДонДУУ.

Відділом міжнародних зв'язків університету постійно проводиться інформаційно-організаційна робота зі студентами, аспірантами та викладачами з інформування про головні напрямки міжнародної діяльності університету та перспективні можливості щодо участі у міжнародних конференціях/семінарах, отримання освіти за кордоном. Робота відділу з міжнародної діяльності – це майже завжди робота, орієнтована на студента, аспіранта, викладача, та на освітню установу в цілому, це завжди творча, та креативна діяльність. Серед багатьох функцій міжнародного відділу хотілось би відзначити ключову, а саме: комунікативну функцію, яка розповсюджується на зовнішні комунікації (інтернет-сторінка ВНЗ, партнерські стосунки, міжнародні конференції (участь у проектах, виступи і доповіді викладачів та студентів за кордоном) та внутрішні комунікації (спілкування з керівництвом, кафедрами, структурними підрозділами, викладачами, студентами).

Основна робота щодо реалізації міжнародного співробітництва університету ведеться в рамках підписаних договорів, загальна кількість яких на даний момент складає – 24 з 13 країн світу. Серед них – Університет Салерно (Салерно, Італія), Університет Ліон 2 (Ліон, Франція), Університет Кавказ (Тбілісі, Грузія), Державний Економічний Університет (Мінськ, Білорусь), Вища Школа Бізнесу (м. Новий Сонч, Польща), Університет ім. Козьмінського (Варшава, Польща), Естонська Бізнес Школа (Таллінн, Естонія), Острівський Університет (Острава, Чехія), Сілезький Університет в Опаві (Чеська Республіка), Штутгартський Університет (Німеччина), та ін. Діяльність університету у рамках підписаних договорів відображена у проведенні спільної дослідницької роботи, обміні публікаціями, організації конференцій, міжнародних круглих столів, семінарів, літніх шкіл, навчально-ознайомчих практик, розробці та реалізації сумісних міжнародних проектів.

Співпраця з міжнародними організаціями та програмами для вищого навчального закладу – це важливий напрям здійснення державної освітньої політики щодо євроінтеграційних процесів в Україні [2]. У різні часи Донецький державний університет управління був членом міжнародних асоціацій та професійних об'єднань, а саме: Європейська Асоціація Міжнародної Освіти (EAIЕ, Нідерланди), міжнародного наукового консорціуму COURAGE (Іспанія), Міжнародної Академії Менеджменту (США), Мережі інститутів та шкіл з державного управління в Центральній та Східній Європі NISPAsee (Сербія), Євроазіатського форуму з соціальних наук (Чехія), товариств Україна-Німеччина, Україна-Франція.

Розвиток відносин з дипломатичними місіями іноземних держав також займає важливе місце в інтернаціональному вихованні студентів, є додатковим джерелом отримання інформації про можливості співробітництва в галузі науки й освіти безпосередньо від високих офіційних осіб. Так, у травні 2017 року університет відвідала Генеральний консул Генерального консульства Греції в м. Маріуполь Елені Георгопулу.

Університет приділяє увагу якійсь мовній підготовці студентів. Вони вивчають англійську, німецьку, французьку, що дає студентам та аспірантам можливість активно брати участь у міжнародних заходах ДонДУУ. Володіння

іноземними мовами допомагає випускнику в його майбутній діяльності, у таких сферах спілкування, як навчально-професійна, соціально-побутова, ділова, культурна. Це, у свою чергу, розширює можливості встановлення особистих і ділових зв'язків із зарубіжними колегами.

Міжнародна академічна мобільність розглядається як необхідна умова ефективного розвитку освіти і науки, невід'ємна і вагома частина діяльності університетів. Це складний і багатоплановий процес інтелектуального руху, обміну науковим і культурним потенціалом, ресурсами, технологіями навчання. За останній період значно зросла кількість міжнародних відряджених за кордон викладачів, аспірантів, студентів ДонДУУ за всіма напрямками – наукова робота, викладацька діяльність, стажування, участь у конференціях та інших заходах, повний або частковий курс навчання, участь у літніх школах, – і склала більш 800 осіб. Географія закордонних країн охоплює країни Західної та Східної Європи, США.

З 2002 року у ДонДУУ почали реалізуватися програми включеного навчання студентів з Сілезьким університетом в Опаві (Чехія). Ідея включеного навчання полягає в тому, що українські студенти у закордонному ВНЗ одержують сертифікат про вивчені дисципліни, отримані результати визнаються університетом, що направляє на навчання. З роками список закордонних університетів партнерів, приймаючих студентів ДонДУУ поширився, і на сьогоднішній день складає п'ять університетів із Польщі, Чехії та Грузії. Щорічно 6-8 студентів проходять навчання за кордоном протягом одного семестру. Випускники даних програм мають більш глибоку професійну підготовку, високий рівень знання іноземної мови, навички роботи в команді, професійні знання та компетенції, адаптовані для праці в багатонаціональних компаніях.

Університет є переможцем конкурсів на участь у міжнародних проектах за програмами ТЕМПУС, Жан Моне, Еразмус Мундус, Еразмус + та інших. Повний перелік проектів ДонДУУ складає:

Роки реалізація	Назва проекту	Мета проекту
1999-2005	Проект «Бізнес і менеджмент – освіта в Україні» (BMEU), у рамках Договору про співробітництво з Консорціумом з удосконалення менеджмент освіти в Україні (CEUME), започаткованим USAID	Удосконалення навчальних програм з менеджмент-освіти
2003-2006	Проект «МБАтаГ» за програмою ТЕМПУС	Відкриття магістерської програми за фахом 8.000013 «Бізнес-адміністрування»
2006-2007	«Майстерні щодо введення практичних методів реформування вищої освіти в Україні» за програмою ТЕМПУС	Проведення серії семінарів та тренінгів з удосконалення освіти та відкриття Методичного Центру з питань практичного впровадження в організацію навчального процесу положень Болонської декларації
2006-2009	Проект з розробки і впровадження навчального модуля «Європейська економічна інтеграція» за програмою Жана Моне	Розробка та викладання нового навчального модулю

2008-2009	Проект «Дослідницькі інститути «Нова архітектура Європейської безпеки: інтеграція, кооперація або конфронтація» за програмою Жана Моне	Проведення заходів із залученням європейських та вітчизняних фахівців стосовно питань європейської безпеки
2009-2012	Проект з викладання навчального модулю «Європейська соціальна політика та моделі соціального партнерства» за програмою Жана Моне	Розробка та викладання нового навчального модулю
2010-2013	Проект «Підприємництво у вищій освіті» від Європейської Тренінгової Фундації	Участь викладачів ДонДУУ у тренінгах Європейської Тренінгової Фундації з питань підприємницької освіти
2010-2013	Проект «Кафедра Жана Моне «Сучасні проблеми економіки та бізнесу ЄС»	Узагальнення та удосконалення досвіду з викладання дисциплін з європейської економічної інтеграції
2010-2014	Проект ЄС/Програма розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»	Підвищення кваліфікації викладачів з питань сталого місцевого розвитку, розробка та введення нового навчального курсу
2011-2014	Проект з викладання курсу «Країни Вишеградської четвірки та Україна у контексті міжнародного порівняльного соціологічного дослідження» за програмою Visegrad University Studies Grant (VUSG) від Міжнародного Вишеградського Фонду	Розробка та викладання нового навчального модулю
2011-2014	Проект з викладання навчального модулю «Міжкультурна Європа: різноманітність та соціальна єдність» за програмою Жана Моне	Розробка та викладання нового навчального модулю
2011-2014	Проект «Створення Центру Досконалості Жана Моне у ДонДУУ»	Створення Центру Жана Моне з метою розповсюдження знань з питань європейської інтеграції у регіоні
2013-2016	Проект EMBER за програмою Еразмус Мундус	Академічна мобільність студентів та викладачів
2013-2016	Проект ELITE«Освіта як основа розвитку лідерських навичок та таланту» за програмою ТЕМПУС	Підвищення кваліфікації, розвиток лідерських навичок держслужбовців, студентів, викладачів та працівників ВНЗ
2013-2016	Проект СТАЕ«Створення Центру освіти для людей третього віку» за програмою ТЕМПУС	Створення центру освіти для людей похилого віку
2015-2018	Проект «Мобільність для студентів і викладачів за програмою Еразмус + з університетом Ліон 2 (м. Ліон, Франція)	Організація академічної мобільності
2015-2018	Проект «Мобільність для студентів і працівників» за програмою Еразмус + з університетом Салерно (м. Салерно, Італія)	Організація академічної мобільності
2017-2020	«Забезпечення якості освіти у ВНЗ через співробітництво університет-бізнес-уряд» за програмою Еразмус +	Удосконалення якості освіти в рамках, зазначених метою та задачами проекту

Крім того, викладачі, аспіранти та студенти ДонДУУ персонально приймають участь у більш ніж десяти міжнародних проектах Британської Ради, Посольства Нідерландів, Уряду Польщі, Посольства США, проектах програми Еразмус +.

Окремо хотілось би сказати про участь університету у програмі ім.Жана Моне, яка розпочалась у 2006 році, та більш ніж 10 років успішно реалізується у рамках різноманітних проектів, а саме: 3 навчальних модулів, 2 кафедр, проекту з інформаційних заходів, та Центру Досконалості Жана Моне. Студентам пропонується вивчати європейські студії в галузі економіки, соціальних наук та культурних студій. Донецький державний університет управління на сьогодні є єдиним вищим навчальним закладом в Україні, де реалізуються 7 проектів за Програмою Жана Моне.

Міжнародні проекти за європейськими програмами – це більше, ніж співробітництво. Завдяки спільним проектам утворюються мережі освітніх структур, співпрацюють представники різних країн, налагоджуються зв'язки, які не розриваються навіть після завершення фінансування проектів. Участь ДонДУУ у міжнародних проектах і програмах сприяє технічній модернізації та внутрішній структурній перебудові університету у відповідності до світових тенденцій розвитку освіти та науки, рекомендацій міжнародних експертів, з іншого боку – сприяє забезпеченню покращення міжнародного іміджу університету.

Результатами роботи в проектах стають нові навчальні програми, відкриваються нові структурні підрозділи, проводяться міжнародні конференції, круглі столи та тренінги, зорганізується обмін викладачами і студентами. Так, в ході реалізації проектів «Створення Центру освіти для людей третього віку», «Освіта як основа розвитку лідерських навичок та таланту» за програмою ТЕМПУС, було створено два нових Центри, де будуть навчатися не тільки студенти університету, але усі бажаючі та зацікавлені особи міста та регіону. За рахунок проектів ДонДУУ отримав обладнання, комп'ютери, програмне забезпечення, навчальну літературу для ефективного функціонування даних Центрів.

Важливу роль у навчальному процесі університету грають запрошені на короткострокові візити або на тривалий термін іноземні викладачі та експерти з курсами лекцій. За весь час існування ДонДУУ прийняв більш 500 іноземних гостей – лекторів і вчених із США, Англії, Франції, Німеччини, Італії, Естонії, які читали лекції з міжнародного бізнесу, стратегічного менеджменту, маркетингу, екологічного менеджменту, банківської справи та ін.

Сьогодні ДонДУУ приділяє важливу роль співробітництву з міжнародними

фондами-донорами і неурядовими організаціями в галузі науки і освіти. Університет бере участь у заходах Національного Еразмус + Офісу, Представництва Європейського Союзу в Україні, Посольства США в Україні, British Council (Британська Рада), Alliance Francaise (Франція), Програми ім. Фулбрайта (США), проектах Німецької служби академічних обмінів DAAD, Місії ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM), Всесвітньої організації з інтелектуальної власності (WOIP, Switzerland) Вишеградського Фонду, Корпусу Миру в Україні. Членство у названих організаціях є суттєвим

науковим і навчально-методичним ресурсом для викладачів університету.

Освітній процес у ДонДУУ ґрунтується на сучасних освітніх технологіях, якими користуються освітні установи у Європейському просторі вищої освіти. У 2010 році ДонДУУ започаткував викладання професійно-орієнтованих дисциплін англійською мовою з метою удосконалення підготовки фахівців, які здатні ефективно працювати і спілкуватися іноземною мовою в сучасних умовах глобальної економіки. Ця практика залишається і на сьогоднішній день.

Підготовка іноземних громадян у ДонДУУ була і залишається традиційною та невід'ємною практикою навчального процесу в Донецькому державному університеті управління. З 1993 року Донецька державна академія управління почала приймати на навчання іноземних громадян з Нігерії, Китайської Народної Республіки, Пакистану та країн ближнього зарубіжжя. Багато випускників-іноземців по закінченні ДонДУУ, повернувшись на батьківщину, успішно там працевлаштувались. В 2015 році було відновлено діяльність міжнародної служби в цьому напрямку, і сьогодні вона включає організацію навчання іноземних студентів з Азербайджану, Пакистану, Перу, Німеччини, та ін. на основних факультетах з обраної спеціальності.

Висновки та пропозиції. Міжнародна діяльність ДонДУУ була і залишається дійовим механізмом для забезпечення конкурентоспроможності університету на ринку освітніх послуг, а також зростання його міжнародного авторитету як високопрофесійного навчального і наукового центру.

Метою міжнародної діяльності на наступні роки є забезпечення та підвищення якості освітньої, науково-дослідницької діяльності університету у відповідності із рівнем провідних Європейських вищих навчальних закладів та через інтеграцію ДонДУУ до європейського освітнього простору.

Подальше дослідження даної проблематики може бути здійснено в наступних напрямках: модернізація системи управління міжнародною діяльністю ДонДУУ за умови всебічної інтеграції України до загальноєвропейського освітнього простору, підвищення якості міжнародної діяльності університету згідно із сучасними трендами Європейського Простору Вищої Освіти.

На нашу думку можуть бути запропоновані наступні рекомендації з оптимізації міжнародного співробітництва ДонДУУ:

- доцільніше використовувати вже накопичений досвід міжнародної діяльності провідних ВНЗ, перш за все, учасників європейського освітнього простору як в галузі підготовки іноземних фахівців, так і в сфері реалізації спільних міжнародних освітніх програм, програм академічного обміну тощо;

- активізувати участь у міжвузівських контактах на національному рівні, що може сприяти підвищенню ефективності міжнародної діяльності на основі поширення накопиченого досвіду в цілому;

- регулярно висвітлювати діяльність університету у спеціалізованих виданнях на національному та міжнародному рівнях, інформація про діяльність ДонДУУ повинна бути доступна для потенційних студентів, закордонних партнерів, міжнародної академічної спільноти;

- вимагати підвищення професійної підготовки аспірантів, викладачів та співробітників ДонДУУ (знання іноземної мови, крос-культурних навичок) для участі у міжнародних проектах та програмах.

У короткостроковій перспективі суттєво збільшити частку викладачів, вчених, аспірантів та студентів, які задіяні у міжнародних освітнянських і наукових проектах і програмах. У подальшій перспективі робота за міжнародними грантами та проектами має стати обов'язковою справою для викладачів ДонДУУ, студентів та аспірантів, що надасть можливість одержати позабюджетне фінансування з боку міжнародних фондів, програм і ініціатив, які діють у галузі освіти.

На закінчення хочемо сказати, що ми не змінюємо наш курс, а будемо продовжувати спрямовувати міжнародну діяльність університету на його інтеграцію до європейського і світового освітнього простору, що сприятиме підвищенню якості освіти та науково-дослідницькій роботі.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01/07/2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://mon.gov.ua>
2. Козієвська О. Стратегії інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід та українські перспективи / О. Козієвська // Вища школа. – 2012. – № 7 – С. 30-39.
3. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність. Постанова КМУ № 579 від 12/08/2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
4. Education at a Glance 2012: Highlights-OECD. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/edu/highlights.pdf>

The article presents the history of development of the international activity of the University, in light of the significant social changes that have taken place in Ukraine. The basic stages of formation and key mechanisms of realization of international cooperation are shown. The conclusions and recommendations are provided for improvement of this direction of strategic development of the university.

Integration of the system of higher education of Ukraine into the world educational system on the condition of preservation and development of achievements and traditions of higher education is one of the principles of state policy, which is enshrined in the new law on higher education.

The strategic goal of the Donetsk State University of Management is to promote internationalization of the educational process and research activities and integration of the University into a common European higher education area. An effective mechanism for achieving this goal is international cooperation within the framework of educational and research activities.

The Department of International Relations was established in 1995 with the aim of organizing and developing the international activities of the DSUM. The Department of International Relations has been and remains a centralized structure focused on the development, expansion and strengthening of international relations and the authority of the university in the world academic community.

International activities of the university covers cooperation with international partners, international academic mobility, joint projects, joint research work.

International academic mobility is considered as a prerequisite for the effective

development of education and science, an integral and significant part of the activities of universities.

Important role in the university's educational process is played by invited foreign lecturers and experts on short-term visits or for a long time.

In 2010, the DSUM launched the teaching of professionally oriented disciplines in English in order to improve the training of specialists who are able to work effectively and communicate in a foreign language in the current conditions of the global economy.

The training of foreign citizens at the university has been and remains the traditional and inalienable practice of the educational process at the Donetsk State University of Management.

Further research of this problem can be carried out in the following directions: modernization of the system of management of international activity of the DSUM provided that Ukraine is fully integrated into the European educational space, improving the quality of the international activity of the University in accordance with the modern trends of the European Higher Education Area.

УДК 35.08:352.075(045)

СИСТЕМНИЙ ТА АНДРАГОГІЧНИЙ ПІДХОДИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

**ДІДЕНКО Н.Г.,
доктор наук з державного
управління, професор, завідувач
кафедри державної служби та
менеджменту освіти,
ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України**

Розглянуті системний та андрагогічний підходи в системі професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, визначена актуальність їх застосування та основні принципи.

***Ключові слова:** системний підхід, андрагогічний підхід, професійне навчання, реформування державного управління та місцевого самоврядування.*

Рассмотрены системный и андрагогический подходы в системе профессионального обучения государственных служащих и должностных лиц местного самоуправления, определены актуальность их применения и основные принципы.